

“ ”

Gaur egunean existitzen ez den lanbidea da kazetaritza”

Guillem Martínez, kazetaria

Guillem Martínez (Cerdanyola del Vallés, Herrialde Katalanak, 1965) usatua genuen Kataluniako prozesuan. Gai horri eskainiak dizkio bere lerrorik onenak. 78ko erregimenari ere bai, harena da Trantsizioaren Kultura (CT) kontzeptua. Barrura begira jarri zaigu orain *Los domingos* liburuan (Anagrama, 2021). Ez lirudike bere lanaren lagin identifikagarri bat; ez du erabat traizionatzen Guillem Martinez zigilua, ordea.

✍️ ARITZ GALARRAGA 📷 DANI CODINA

Beste hark deskantsu hartu zuen egunean botatzen ditu zutabeak, CTXT agerkarian. Astearte batean egin dugu elkarrizketa guk, igandek, are igandetan ateratzen diren Martinezen testu horiek, izan ohi duten goibeltasun punturik gabe. Kontrara, mugimendua etengabekoa da elkartu garen terraza inguruan, Bartzelonako Galvany auzo ezkutuan. Zarata ere bai, eta gure solaskideak ez du bereziki tenore ahotzik; bere alkandorarekin ari dela dirudi maiz. Aparatuak zeozer grabatzen badu, Sony deunari kandela bat jarriko diodala zin egin dut, ebaki batek bustitako esaldi solteren bat harrapatzen diodan bitartean.

Martinez jauna, zein zen zutabe hauen hasierako asmoa?

2016koa da ideia, atal intimo bat egitea, aurreikusten bainuen zerbait oso ezatsegina gertatuko zela politikan. Eta prozesu politiko gogor hauekin dese-

gin egiten zara. Beraz, gauza pertsonal bat egitea zen asmoa, nor nintzen gogoratzeko, politikatik harago; jakin nahi nuen nor nintzen. Postal txikiak dira, hunkigarriak, kazetaritza baliabideak erabilia, baina ez bakarrik, poetikoak ere bai; eta uste dut funtzionatzen duela literarioki, baita kazetaritza aldetik ere, pertsonalki.

Zutabe, artikulu, testu bilduma bat da *Los domingos*, kazeta-testuak, inondik ere; kurioski, Anagramako Narrativas Hispánicas sailean publikatuak. Oximoron bat ote?

Oso harro nago horretaz. Egin kontu, Julien Sorelen gisako bat naiz ni. Bartzelonara iritsi nintzen, gerriko industrialetik, beste unibertso bat zen, eta Anagramak elikatu ninduen iritsi berritan: argialetxeak antolatzen zituen aurkezpenetara joaten nintzen, afaltzera; eta gero kulturari buruz hasi nintzen idazten. Eta hor konturatu nintzen autoreek

guk kazetariok baino gutxiago zutela autoretik. Kazetariak idazketaren profesionalak dira, autoreak ez beti. Umiltasunez diotsut: joko-arau diferenteak ditugu, erabaki propio gehiago hartzeko aukera, aukera estilistiko gehiago, eta ez gaude autorearen irudiari hain lotuak. Horrek libertate handia eskaintzen dizu.

Kazetaritzak bere baitan dena onartzen duela esan daiteke, edozein testu mota. Baina literaturak ere bai. Zein da bien arteko aldea, beraz?

Komatxo artean, egia. Kazetari batek idazten duena egiaztagarria da, izan beharko luke; idazle batek idazten duena ez. Egiarekiko konpromiso hori, irakurleak berehala deskodetzeko gaitasuna duena, da orduan bien arteko aldea. Egia balitz bezala irakurri behar da kazeta testu bat. Errealitatearen irakurketa bat egiten da, eta horren arabera baloratu behar dira kazetariaren zintzotasuna, trebetasuna, gaitasuna.

Bada jendea defendatzen duena egunkarietan argitaratzen dena egunkarietan geratu behar dela. Interesatuko litzaidake prentsako testuek liburuetan izan dezaketen bigarren bizitza horren defentsa egitea, ez baita hain ohikoa.

Gauza asko argitaratu ditut lehenik aldizkarietan agertutakoak, eta arraroak gertatu dira, audientzia tenporal bat daukatelako. Hau liburu biografikoa da, niaren eta niaren pertzepzioaren literatura, bizitako gauzak, ikusitakoak; gaur irakur daitekeena, baina espero dugu hemendik hamar, hogeit urtera ere bai. Apustu linguistiko bat ere egin dut, normalean egiten dudana oso bestelakoa.

Testu autobiografikoak dira oso, "autobiografikoenak", Ignacio Echevarria apailatzailearen esanetan. Zure kazetaritza lana ezagutzen duenarentzat durduzagarriak: espero baino gutxiago egin dut barre. Aldiz, espero baino puskaz gehiago hunkitu naiz.

Asko gustatzen zait barre eginaraztea, betidanik izan dudana beharra da, inori barrea ateratzea plazer izugarria da; baina denborarekin ikusi dut beste aukera berdina eder bat, telebistan lan egin dudanean erabili dudana, eta da barre eta negar eginaraztea, batera. Lortzen duzunean estasia da. Baina hemen pentsatu nuen ezetz, ezin nuela barrerik eragin; are, pentsatu nuen batzuetan negar eginarazi behar nuela, zeina azkeanean barre eginaraztearen oso antzekoa den, mekanismoa oso antzekoa da: espero duzunaren zapuzte bat.

Biografia, intimitatea, akademiaren arabera kazetaritzak beharko lukeenaren kontrakoak dira; zein punturaino sentitu zara ezeroso, gauzak esplikatzeko barneko zera horiek erabilia?

Zailduta nago honezkero. Gainera, ez da erakustaldi bat, erakusten dudana ez baita askotan eraikitzailea; ez naiz sentitu biluzik, eta biluztu behar izan naizenean kamuflatu egin dut, beste pertsona baten azpian, irakurketen azpian. Batez ere beste pertsona batzuen intimitatea babesteko. Liburuak ez du munduko gaizkiaren alde apustu egiten, krudela izan daiteke, baina ez gaiztoa. Nire bizitzan ez dut gaizkiarekin topo egin, arbasoek bai, eta orriotan ikusten da, eta hain justu horrek laguntzen dizu neurria hartzen: nik ez dut sekula ikusi

sarraski-zelai bat, ez garondoan tirorik, eta horrek behartzen zaitu baikor izatera ikusi duzun zikinkeriaaren aurrean. Ez da konparagarria gure aitona-amonek ikusi zutenarekin.

Liburu aski baikorra da, nahiz eta pixka bat kontraesankorra ere baden: batzuetan diozu bizitza gustuko duzula, baina beste batzuetan gero eta gutxiago gustuko duzula.

Bizitza asko gustatzen zait. Malrauxek esaten zuen: bizitzak ez du ezer balio, baina ezerk ez du bizitza balio. Hori da. Porrot pertsonalak daude, ez dut esango mundu posibleen artean onena dela, baina munduan zehar gertatzen denarekin konparatuta, gure lehen mundu honetan baikor beharko genuke; amorrutik handia ematen dit lehen munduko hirugarren munduzalekeriak.

Memoria historikoa oraindik bizi dagoen garaiotan, hain zuzen, gustatu zait ahanzturaz egin duzun errebindikazioa.

Ezkerra obsesionatuta dago iraganarekin. Hemen gerra bat egon zen, ados, esplikatuta dago. Baina azken batean bizitzan, ahanztura, ez da bakarrik beharrezkoa; batez ere oso ohikoa da, ezinbestekoa, goizero ohetik altxa ahal izateko. Edozein pertsonaren bizitza pribatua ahanzturaz dago eraikia, edo

bestela erotuta dago. Gogoratuko bage-nu egin dugun guztia, egin ez dugun guztia, egin diguten guztia... Ez du merezi, gainbaloratuta dago memoria; oso gauza europarra, bide batez, eta krimenaren motore bat. Amerikarrek ez dute memoriarik, liburuan aipatzen diren australiarrek ere ez, eta zoriontsuago dirudite; baina horretaz aparte, intelektualki, oso jarrerara positiboa iruditzen zait.

Ez nekien hainbeste bidaiatu zenuenik, bide batez, liburu honekin deskubritu dut.

Pagotxa zen garai hartan kazetaritza, asko bidaiatzen genuen, lanbide ona zen. Ogibidearen urrezko aroa ezagutu dut: 70eko hamarkada arte ez zen existitzen kazetaritza, lanbide ugari zituzten kazetariak, eta egoera horrek 2008ko krisira arte iraun zuen. Hiruzpalau hamarkada, beraz. Kazetaritzak ahalbidetu zuen ni bezalako tipo batek mundua ikustea; ikusi ditut sekula imajinatuko ez nituzkeen gauzak. Baina gaur egunean existitzen ez den lanbidea da kazetaritza.

Bartzelonako periferia agertzen da sarri liburuan, zonalde horrek ezagutu duen migrazio prozesua, askok traumatikoki bizi izan zutena; baina ez da agertzen modu traumatikoan.

Nire familia migratzaile izan da, ni naiz bere gurasoak jaio diren leku berean

jaio den familiako lehen kidea. Uste dut migrazioa mentalitate bat dela; lekuz aldatzen den jendea indartsua da, eta azkarra, eta ona. Txikia nintzela 60 ginen klasean, eta katalanez hitz egiten zuten bik, eta ez nuen bizi izan trauma bezala. Laguntasun, bozkario, bizitzeko irrikaren festa zen hura, Coney Island moduko bat. Gaur egunean ere ikusten duzu: hegoamerikarrak, afrikarrak... eskola baten aurretik pasa eta zuririk apenas. Positiboa da, abentura kolektibo bat, hainbeste jende, kolpetik, eta denak hobetzeko, aurrera egiteko asmoarekin.

Ezkerreko ideologiaren definizioa gustatu zait, halaber, munduan dauden sufrimenduen aurreko erantzun bat direla; baina, sufrimendua ahaztu gabe, ez ote luketen proposatzaile izan behar, desioa indartu, lehen aipatzen genituen bizitzaren alde onak.

Ezkerrak, betidanik, eta orain eskuinak ere bai, hiper-sentimentalak dira, eta kolpetik gorroto dut sentimentalak izatea, hala bainaiz, eta nahiz eta gorrotoa ere sentimendu bat den. Ezin da politika egin sentimentaltasuna ukituz, ezkerrek bilakatu beharko lirake material, eta abandonatu politikan sentimentaltasun guztia; aberastasunaren banaketaren alde egin, eta gauza gutxi gehiago. Sor-tzen ari gara hiztegi oso arraro bat, lengoaiaren konfiantza absurdu bat, ematen du izenordainak aldatuta jabegoa desgertuko dela; baina askatasunaren sinonimoak dira eskubideak, eta banaketa. Horrela ari da ihes egiten jende gaztea, protesta egiten ari da horren kontra, ez dago uki dezaketen ezer materialik.

Testu hauek ziren aringarri, iganderako, aste barruan beste testu mota astunago bat idazten zenuen

bitartean; adibidez Kataluniako prozesuaz. Zergatik idatzi politikaz, orduan, hainbesteko sufrimendua eragiten badu?

Testu hauek ez dira batere samurrak izan: hasten nintzen astelehenean, hiruzpalau orri, eta igandea gerturatu ahal geratzen zen orrialde erdi batean. Eta Kataluniako prozesuaz hitz egin behar genuen inork ez zuelako hitz egiten, adierazpenak hartu eta errepikatzen mugatzen zen jendea. Eta prozesuak eskatzen zuen esplikatua izatea, itzulia izatea, komunikazio eraikuntza oso indartsua baitzen; hitz arrazoizkoetara ekarri behar zen. Basikoki, ez zen ezer esan, eta eraiki zen nazionalismo katalanaren marko berri eta kezkarri bat. Oso desanimatuta nago herri txiki honen etorkizunarekin, bere izatearen arrazoi bakarra ezin daiteke izan kontserbazio propioa. Harrigarriena da, gainera, zer nolako erraztasunarekin egin den: ikusi da oso erraza dela gizarte baten pertzepzioa aldatzea demokrazian ere.

“ ”

Edozein pertsonaren bizitza pribatua ahanzturaz dago eraikia, edo bestela erotuta dago

Une batean iritsi zinen bi prozesu deskribatzera, bat gobernuarena, bestea gizartearena, askotan zerikusirik ez zutenak. Prozesu zibiletik zerbait geratzen ote da? Ez, ez, gertaerek gobernu joera hartu

dute azkenerako. Pentsatzen genuen gizarte zibila existitzen zela hemen, eta ez da existitzen. Espainiako gizartearen bezain babesgabe dago Kataluniakoa.

Bartzelonan ere ez, Katalunian dagoen baina Katalunia ez den entitate horretan?

Bartzelona oso originala da, betidanik, eta entitate oso indartsua da Katalunia bezalako herrialde batentzat. Kanpoan egon naiz urte pare batez, eta itzultzean oso triste aurkitu dut, prozesu ondoko paisaia batean. Izan ere, Kataluniakoa eskuin muturrak Espainian ibili duen lengoia baten kontra sortu zen, ez dut uste komunitateen arteko arazo erreal bat dagoenik, oraindik. Eta inoiz baldin badago, izango da borondate politikoa-gatik, Jugoslavian bezala. Aitortu behar da Kataluniako dibertsitatea, Kataluniaren baitakoa ere bai, nazio bat ez da gauza homogeneousoa. Ondo legoke hau bukatzea Bartzelonarentzako egitura batekin, behar du Madrilengisako administrazio bat; banderarik gabe, noski, proiektu nazionalik gabe. Baina Espainiak plurinazionaltasuna aitortzea bezain zaila izango da hori.

Bukatzeko, partekatzen dut zure iritzia: idatzi dituzun gauza onenen artean daude zutabe hauek, behin baino gehiagotan bisita egingo diodan liburua da.

Mila esker. Liburua ez dut irakurri, zuzenketak egiteko bai, pandemia aurretik, gero atzeratu zen, eta ez dut oso gogoan. Baina aurkikuntzaren bat baldin badago, pozik. Testu luzeak gutxi dira, nahiz eta Jorge Herralde editoreari gehien gustatu zaizkionak horiek izan. Niri ez. Nire fantasia da hiru lerroko artikulua idaztea. Enrique Jardiel Ponce-lak bezala. ●